

Minuta ședinței Consiliului Consultativ din 07 iunie 2019

07 iunie 2019, 09.30 – 11.45

Introducere

Vicepreședintele ANCOM, Bogdan IANA, le mulțumește participanților pentru prezență și prezintă Agenda întâlnirii.

1. Adoptarea Agendei

Vicepreședintele ANCOM enumeră documentele supuse dezbaterii și cere observații asupra agendei, care conține:

- a) *Minuta ședinței Consiliului Consultativ din 29 ianuarie 2019*
- b) *Poziția ANCOM privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 694-790 MHz, 790-862 MHz, 1427-1517 MHz, 2500-2690 MHz, 3400-3800 MHz și 24,25- 27,5 GHz*
- c) *Diverse.*

În lipsa oricăror remarci, agenda este adoptată în forma propusă de ANCOM.

2. Minuta întâlnirii anterioare

Vicepreședintele ANCOM, Bogdan IANA, solicită observații la *Minuta ședinței Consiliului Consultativ din 29 ianuarie 2019*. În lipsa oricăror remarci, Vicepreședintele declară minuta respectivă aprobată în forma în care a fost publicată pe pagina de internet a Autorității.

3. Poziția ANCOM privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 694-790 MHz, 790-862 MHz, 1427-1517 MHz, 2500-2690 MHz, 3400-3800 MHz și 24,25-27,5 GHz

Vicepreședintele Iana menționează că în urma consultării publice desfășurate în perioada 31 ianuarie – 4 martie 2019, ANCOM a primit comentarii și observații din partea a șase respondenți. Apoi, el prezintă sinteza observațiilor primite de Autoritate în perioada de consultare publică a *Poziției ANCOM privind acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio disponibile în benzile de frecvențe 694-790 MHz, 790-*

862 MHz, 1427-1517 MHz, 2500-2690 MHz, 3400-3800 MHz și 24,25- 27,5 GHz (denumită în continuare *document de poziție*). Având în vedere dimensiunea semnificativă a documentului de sinteză a observațiilor, **vicepreședintele Autorității** face doar o trecere în revistă a principalelor observații primite de ANCOM.

Documentul de poziție vizează acordarea de drepturi de utilizare a frecvențelor radio în noi benzi de frecvențe armonizate la nivel european pentru sisteme terestre capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă, respectiv 694-790 MHz (*banda de 700 MHz*) și 1427-1517 MHz (*banda de 1500 MHz*), precum și în subbenzile de frecvențe rămase neadjuocate în urma procedurilor de selecție anterioare (din anii 2012 și 2015) în benzile 790-862 MHz (*banda de 800 MHz*), 2500-2690 MHz (*banda de 2600 MHz*) și 3400-3600 MHz.

Documentul de poziție vizează, de asemenea, acordarea de noi drepturi de utilizare a frecvențelor, pe termen lung, în întreaga bandă 3400-3800 MHz, precum și prezentarea de informații relevante pentru utilizarea actuală și viitoare în România a benzii 24,25-27,5 GHz (banda de 26 GHz), armonizată deja la nivel european pentru introducerea tehnologiilor 5G, dar aflată încă în curs de armonizare la nivel global.

Documentul de sinteză a observațiilor a fost structurat pe 11 capitole, astfel: *spectrul de frecvențe disponibil în cadrul licitației, principiile de acordare a drepturilor de utilizare a spectrului, cerințe și restricții privind acordarea drepturilor de utilizare a spectrului* (inclusiv aspecte privind limitarea cantității maxime de spectru („plafoane de spectru”) și alocarea blocurilor de spectru concrete), *cerințe de acoperire cu servicii de comunicații mobile de bandă largă, cerințe pentru furnizarea serviciilor de comunicații pentru situații de urgență, condiții tehnice de utilizare a frecvențelor* (observațiile primite vizând benzile de 700 MHz și de 1500 MHz, precum și banda 3400-3800 MHz), *perioada de valabilitate a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, procedura de acordare a drepturilor de utilizare a spectrului în benzile vizate* (această secțiune conținând elemente referitoare la: tipul de procedură de selecție competitivă, prețul de pornire (taxa minimă de licență), cuantumul tarifului de utilizare a spectrului, termenele de plată a taxei de licență, diverse aspecte privind rundele din cadrul etapei de licitație), *planul de măsuri propus prin documentul de poziție, informarea privind reorganizarea utilizărilor în banda 3400-3600 MHz și dispozițiile finale*.

Toate comentariile și observațiile primite pe marginea proiectului documentului de poziție aflat în dezbatere, precum și răspunsurile oferite de către Autoritate pot fi consultate pe larg în documentul de sinteză a observațiilor, elaborat de ANCOM în urma procesului de consultare publică și publicat pe site-ul Autorității.

După finalizarea prezentării sintezei observațiilor a avut loc o rundă de discuții cu privire la documentul de sinteză a observațiilor și la forma actualizată a documentului de poziție, rezultată în urma procesului de consultare publică și propusă spre analiză Consiliului consultativ. În acest sens, **vicepreședintele Iana** solicită participanților ca, în principiu, să aducă argumente suplimentare, față de cele prezentate deja în scris de către aceștia, sau noi observații care nu au fost incluse în răspunsurile deja transmise, dar care sunt considerate relevante pentru tema discuției.

Reprezentantul Orange apreciază profesionalismul cu care ANCOM a abordat acest subiect complex și amplu. Astfel, Autoritatea a tratat, ca și până acum, în mod optim această temă și a luat în considerare întreaga situație, reușind să elaboreze un document de poziție consistent și coerent, în ciuda unui context destul de nefavorabil și caracterizat de multe necunoscute. Totuși, deși recunoaște că ANCOM a avut o misiune dificilă în a analiza și sistematiza volumul substanțial de materiale primite în cadrul consultării publice, acesta s-a arătat dezamăgit că nu a fost acceptată solicitarea Orange în vederea extinderii termenului de consultare pentru acest proiect, pentru ca părțile interesate să aibă timp suficient pentru a studia în detaliu documentele supuse consultării publice. Cu toate acestea, consideră că ANCOM a luat în calcul toate propunerile primite în cursul consultării publice și că a implementat o parte semnificativă a acestora, motiv pentru care mulțumește, per ansamblu, Autorității pentru activitatea de până acum pe acest subiect, precizând că au mai rămas în discuție numai câteva aspecte care mai necesită clarificări, pe care le va puncta în continuare.

Astfel, **reprezentantul Orange** precizează că este dificil, chiar imposibil, de făcut un „business case” în contextul în care există incertitudini cu privire la informații esențiale, cum ar fi taxa de licență (prețul de pornire), obligațiile de acoperire și sumele datorate cu titlu de tarif anual de utilizare a spectrului, elemente ce nu sunt cunoscute la acest moment. Acesta recunoaște că situația neclară se datorează prevederilor relevante din OUG nr. 114/2018 (modificarea acesteia pe aspectele referitoare la sectorul național de comunicații electronice nefiind de competența ANCOM), dar apreciază eforturile depuse de Autoritate pentru ca această măsură legislativă să fie luată cât mai curând posibil. Totodată, reiterează solicitarea de reducere a tarifului anual de utilizare a spectrului, măsură care este inclusă în prerogativele ANCOM, ținând cont că pentru dezvoltarea rețelelor 5G necesarul de investiții din partea operatorilor este considerabil mai mare comparativ cu cel alocat pentru dezvoltarea rețelelor 4G, în condițiile în care și contextul de piață este diferit. De asemenea, propune corelarea obligațiilor de acoperire impuse cu tariful menționat mai sus, pentru diverse benzi de frecvențe, dar și eliminarea din documentul de poziție a referinței la obligațiile de acoperire din Strategia 5G pentru România, având în vedere că respectivele obligații nu au fost detaliate în documentul de poziție în perioada de consultare a acestuia. În plus, **reprezentantul Orange** justifică solicitarea de eliminare a referinței respective și prin motive ce țin de inexistența tarifului de utilizare a spectrului și a prețului de pornire (taxei de licență), neputând fi făcute astfel corelările necesare între obligațiile de acoperire și aceste elemente (inexistente). De asemenea, acesta consideră că obligațiile de acoperire incluse în Strategia 5G pentru România sunt destul de stricte și că menționarea lor în documentul de poziție, în contextul descris anterior, reprezintă o măsură excesivă în opinia sa.

În ceea ce privește calendarul stabilit pentru desfășurarea acțiunilor necesare licitației 5G, **reprezentantul Orange** solicită flexibilizarea lui, considerându-l riscant și dificil de realizat în contextul actual, în care există elemente importante ce nu sunt cunoscute încă, și apreciază totodată că operatorii ar avea nevoie de o perioadă minimă de 6 – 7 luni pentru a lua o decizie corectă privind participarea la

licitația 5G. Astfel, solicită ca respectivul calendar să fie stabilit în funcție de momentele la care vor fi disponibile informații clare referitoare la taxa de licență, tariful anual de utilizare a spectrului și obligațiile de acoperire, pentru benzile de frecvențe incluse în procedura de selecție avută în vedere de ANCOM.

Referitor la drepturile de utilizare a frecvențelor în banda de 2100 MHz, subiect care nu a fost inclus în documentul de poziție supus consultării publice și care apare ca urmare a intervenției unor respondenți pe perioada consultării publice, **reprezentantul Orange** solicită eliminarea mențiunilor referitoare la banda de 2100 MHz din cadrul documentului de poziție (ea nefiind menționată nici în titlul acestuia), precizând că, în acest moment, Orange nu este în măsură să dea un răspuns irevocabil (astfel cum se menționează în documentul de poziție) privind manifestarea de voință în legătură cu extinderea valabilității licenței respective în condițiile în care tariful anual de utilizare a spectrului nu este cunoscut, nu sunt precizate condițiile de realizare a acestei extinderi, iar termenul pus la dispoziția operatorilor, respectiv luna martie 2020, este foarte scurt. Orange este de acord să discute despre acest subiect, dar nu în cadrul existent al documentului de poziție, din care banda de 2100 MHz nu face parte, în opinia sa. **Reprezentantul Orange** solicită o soluție alternativă concretă, aplicabilă într-o perioadă mai mare de timp, pentru extinderea valabilității licenței respective (și alinierea termenelor pentru toate licențele acordate de ANCOM în banda de 2100 MHz), prin introducerea unei perioade tranzitorii de extindere a termenului mai sus menționat, pentru a putea afla și analiza condițiile de obținere a extinderii valabilității licenței respective, în vederea luării unei decizii pertinente în acest sens.

În ceea ce privește banda de 700 MHz, analizând versiunea documentului de poziție supus atenției Consiliului consultativ față de varianta aflată în consultare publică, **reprezentantul Orange** constată faptul că ANCOM a acceptat solicitarea unor respondenți de decalare a termenului de intrare în vigoare a licențelor în banda respectivă, apreciind astfel propunerea Autorității, însă solicită ca și taxa pentru licența aferentă să fie plătită cât mai aproape de momentul de intrare în vigoare a acesteia. Acesta explică faptul că, în contextul existent, este dificil din partea operatorilor să liciteze pentru o bandă de frecvențe pentru care drepturile de utilizare intră în vigoare mult după momentul desfășurării licitației, dar taxa de licență trebuie achitată imediat după încheierea procedurii de selecție, deoarece operatorul nu utilizează efectiv, de la început, spectrul radio alocat prin licență dar este nevoit să achite imediat, în avans, taxa de licență. **Reprezentantul Orange** consideră că legislația în vigoare permite ANCOM să acorde licențe cu intrarea ulterioară în vigoare a drepturilor de utilizare, coroborat însă cu plata taxei de licență cât mai aproape de momentul intrării sale în vigoare, deoarece operatorul nu utilizează efectiv licența (căci nu primește drepturile de utilizare de la momentul emiterii licenței), caz în care, în opinia sa, nu există o obligație asociată de plată a taxei de licență. Solicitarea concretă a **reprezentantului Orange** este ca pentru licențele aferente drepturilor de utilizare a benzilor de 700 MHz și 3400 – 3800 MHz (în cazul drepturilor pe termen lung), aflate în situația descrisă mai sus, să fie permisă plata cât mai târziu posibil a taxei de licență, argumentându-se că drepturile de utilizare în discuție trebuie să creeze beneficii pentru operatorii care le dețin, fiind necesară astfel corelarea între

intrarea în vigoare a drepturilor de utilizare și momentul plății taxei de licență. Acesta precizează că solicitarea sa este preluată după modelul unor state europene (cum ar fi, spre exemplu, Germania), care au corelat momentul în care au fost percepute taxele de licență cu momentul de intrare în vigoare a drepturilor de utilizare aferente licențelor respective, prin apropierea în timp a acestora.

O altă problemă ridicată de **reprezentantul Orange** este cea referitoare la banda de gardă inferioară benzii de frecvențe 3400–3600 MHz, ca urmare a constatării că ANCOM nu a prevăzut în cadrul documentului de poziție o astfel de bandă de gardă și solicită garanții din partea Autorității că nu vor exista interferențe prejudiciabile. Acesta a accentuat că trebuie luate măsuri pentru evitarea riscului de interferențe prejudiciabile, iar în cazul în care, după efectuarea analizei de către ANCOM, se constată că există acest risc, atunci ar trebui introdusă o bandă de gardă inferioară sau, alternativ, anumite blocuri de frecvențe situate în partea de jos a benzii de frecvențe 3400–3600 MHz ar trebui să devină blocuri concrete și să fie cotate diferit în cadrul licitației. Acesta adaugă că astfel de măsuri rămân, desigur, la latitudinea ANCOM, în urma analizei riscurilor care pot apărea în situații concrete.

În ceea ce privește propunerea de impunere a unei limite maxime pentru spectrul deținut de un operator în banda 3400–3800 MHz pe termen lung, **reprezentantul Orange** apreciază că e important să rămână deschisă concurența în această bandă de frecvențe. Acesta propune ca ANCOM să analizeze situația existentă din alte țări, precizând că Orange a constatat, urmare analizei efectuate, că în majoritatea cazurilor există un plafon stabilit între 120 MHz și 150 MHz.

În ceea ce privește problema sincronizării rețelelor, pentru a se asigura inclusiv coexistența mai multor tipuri de tehnologii în aceeași bandă de frecvențe, și implicarea Autorității pe acest subiect, **reprezentantul Orange** consideră că este important ca operatorii să ajungă la un acord și recunoască că este cel mai simplu ca operatorii să se înțeleagă direct între ei, iar dacă acest lucru nu se realizează într-o perioadă de timp stabilită (sau dacă apar ulterior probleme), ANCOM ar trebui să aibă dreptul de a interveni, după un anumit interval de timp, și de a impune obligații. Se va evita astfel introducerea unor benzi de gardă între operatori cu alocări de spectru adiacente, care vor „trunchia” spectrul, vor face inefficientă utilizarea subbenzilor alocate prin licențe și vor face ca utilizarea comercială să fie dificilă, afectând utilizatorii finali.

Referitor la obligația de a avea 100 de stații de bază implementate în banda 3400-3600 MHz pentru licențele pe termen scurt, termenul de îndeplinire a respectivei obligații trebuie corelat cu prevederile punctului 3.3.2 din caietul de sarcini aferent procedurii de selecție desfășurate în anul 2015 pentru această bandă de frecvențe, aceasta fiind o variantă posibilă. **Reprezentantul Orange** precizează că termenul respectiv este foarte strâns, respectiv în cursul anului 2020, și solicită corelarea acestuia cu obligațiile de acoperire ce vor fi impuse prin viitorul caiet de sarcini, propunând efectiv extinderea acestui termen.

Vicepreședintele Iana precizează că este total de acord cu poziția Orange cu privire la necesitatea corelării taxei de licență, a tarifului anual de utilizare a spectrului radio și a obligațiilor de acoperire impuse, acesta fiind și motivul pentru care ANCOM intenționează să lanseze în consultare publică, în paralel, patru documente pentru viitoarea procedură de selecție, respectiv decizia președintelui ANCOM de organizare și desfășurare a procedurii de selecție, precum și documentele care propun taxa de licență, tariful anual de utilizare a spectrului și caietul de sarcini pentru licitația 5G, care va cuprinde prevederi cu privire la obligațiile de acoperire. Acesta consideră că, în acest fel, condiția de bază ca operatorii interesați să participe la licitația 5G, anume aceea de a avea toate informațiile necesare pentru a face o analiză detaliată și un „business plan” corespunzător, va fi îndeplinită. Acesta îi asigură pe participanții la Consiliul Consultativ că ANCOM nu va adopta decizia de organizare a licitației sau caietul de sarcini fără ca tariful de utilizare a spectrului sau taxa de licență să fie cunoscute, elementele de natură economico-financiară fiind oricum incluse, prin referință sau nemijlocit, în caietul de sarcini.

Vicepreședintele Iana consideră calendarul propus drept ambițios și strict, dar precizează că este realizabil, din punctul de vedere al Autorității. Acesta adaugă că, în cazul în care vor exista factori independenți de ANCOM care vor îngreuna procesul de demarare a licitației, calendarul va fi adaptat.

Vicepreședintele Autorității este de acord cu faptul că operatorii au nevoie de un timp rezonabil de pregătire pentru participarea la licitație, dar precizează că, pe lângă detaliile ce privesc sumele de plată, care sunt necunoscute în prezent, mai sunt și alte elemente care pot susține realizarea unui plan de afaceri, cum ar fi, spre exemplu, cantitatea de spectru care urmează a fi scoasă la licitație și modul în care aceasta va fi împărțită. Totodată, acesta apreciază că operatorii au experiența licitațiilor anterioare, estimând că nu vor exista probleme de înțelegere a procedurii de organizare a licitației. Pe de altă parte, **vicepreședintele ANCOM** consideră că OUG nr. 114/2018 a avut și elemente pozitive, cum ar fi faptul că a determinat operatorii să realizeze mai multe scenarii legate de cantitatea minimă de spectru necesară pentru continuarea furnizării serviciilor de comunicații electronice, în funcție de taxele pe care ar fi trebuit să le plătească în contextul menținerii prevederilor acestui act normativ. În acest context, **vicepreședintele ANCOM** apreciază că operatorii au destule elemente care pot susține un proiect de „business plan”, urmând ca acesta să fie finalizat în momentul stabilirii taxelor.

În ceea ce privește banda de 2100 MHz, acesta precizează că ar trebui să rămână valabil principiul de prelungire, precizând că atunci când Autoritatea va propune taxa de licență, va propune și prețurile aferente prelungirii valabilității licențelor deținute deja în această bandă de frecvențe. În cazul în care operatorii nu vor opta pentru prelungirea valabilității licențelor deținute în această bandă, spectrul rămas astfel disponibil va fi scos la o licitație ulterioară, dar **vicepreședintele Iana** precizează că dorința ANCOM este aceea de a prelungi licențele, existând chiar dreptul operatorilor de a avea această opțiune în cazul particular al licențelor acordate în banda de 2100 MHz.

Reprezentantul Vodafone declară că susține principiul prelungirii, fiind de părere că ar trebui reformulat și corelat cu textul de OUG pe care Autoritatea dorește să-l modifice.

În acest sens, **reprezentantul Orange** propune ca ANCOM să reformuleze în cadrul documentului de poziție prevederile legate de prelungirea licențelor respective, astfel încât să nu reiasă că este obligația operatorilor de a solicita prelungirea în contextul existenței taxelor prevăzute de OUG nr. 114/2018, ci că este dreptul acestora de a beneficia de continuitatea licențelor dobândite.

Un reprezentant ANCOM intervine explicând că în cadrul documentului de poziție nu se precizează momentul în care Autoritatea va solicita deținătorului licenței opțiunea de a prelungi licența, explicând faptul că va trebui să existe din partea operatorilor o manifestare fermă, fără echivoc, a dorinței de prelungire și o asumare clară a taxei aferente prelungirii valabilității licențelor, așa cum va fi aceasta în vigoare la momentul respectiv, ANCOM intenționând ca aceasta să se întâmple după ce legislația va fi ajustată în mod corespunzător.

În ceea ce privește momentul efectuării plății taxei aferente drepturilor de utilizare câștigate în banda de 700 MHz, **vicepreședintele ANCOM** este de acord ca acesta să fie corelat cu momentul intrării în vigoare a dreptului, arătându-și deschiderea de a înainta propuneri în acest sens.

Reprezentantul Orange intervine precizând că nu apare această mențiune în documentele supuse consultării publice.

În ceea ce privește banda de gardă de 10 MHz situată în partea de jos a benzii 3400-3600 MHz, **vicepreședintele Iana** explică faptul că Autoritatea a făcut evaluarea utilizării întregii benzi de frecvențe 3400-3800 MHz și nu au fost identificate interferențe asupra celor 10 MHz, precizând că vor urma discuții cu utilizatorii sau potențialii utilizatori ai benzii adiacente inferioare celei menționate mai sus, urmând ca, în cazul în care există posibilitatea de a apărea interferențe, ANCOM să ia toate măsurile necesare pentru a evita acest lucru, în sensul adoptării uneia dintre variantele menționate de reprezentantul Orange, cu efectuarea precizărilor necesare în viitorul caiet de sarcini.

Legat de problema plafonului de spectru deținut în banda 3400–3800 MHz, **vicepreședintele ANCOM** precizează că nu s-a luat încă o hotărâre în acest sens, dar că se va ține cont de alte practici de la nivelul statelor europene pe acest subiect, corelat cu situația utilizării acestei benzi în România. În ceea ce privește sincronizarea între rețele, acesta precizează că a reținut opinia reprezentantului Orange cu privire la conduita ce ar trebui adoptată de ANCOM, anume de a nu se implica de la început și a lăsa operatorii să se înțeleagă, corelat cu existența unui mecanism prin care Autoritatea să poată interveni în situația în care operatorii nu ajung, din diverse motive, la un acord.

În ceea ce privește obligația de a avea 100 de stații de bază menținute în funcțiune la sfârșitul anului 2019, un **reprezentant ANCOM** intervine și precizează că aceasta era prevăzută de caietul de sarcini al licitației de spectru anterioare (din anul 2015), explicând că ANCOM a extins, din proprie inițiativă, termenul (în cursul anului 2020) până la care operatorii aveau de îndeplinit această obligație, cu ocazia precizărilor făcute de Autoritate asupra licențelor existente în banda 3400-3600 MHz, modificate recent în favoarea celor doi operatori care exploatează în prezent rețele în această bandă. Modificarea licențelor a fost necesară ca urmare a procesului de reorganizare a utilizărilor în banda respectivă, datorită trecerii de la aranjamentul de tip FDD la aranjamentul de tip TDD (ce va deveni unicul aranjament disponibil începând cu 1 ianuarie 2020 în întreaga bandă 3400-3800 MHz, conform deciziei Comisiei Europene nr. (UE) 2019/235). În plus, ca urmare a solicitărilor venite chiar de la operatorii implicați, a fost prevăzută totodată, atât în documentul de poziție cât și în licențele modificate, și o perioadă de tranziție până la sfârșitul anului 2019, în care operatorii nu li se impune respectarea obligației menționate. **Reprezentantul ANCOM** menționează că tocmai datorită acestui context a fost stabilit de către Autoritate termenul decalat în anul 2020 pentru obligația respectivă. Însă, chiar și în situația dată, acesta își arată deschiderea de a discuta cu operatorii implicați asupra unui eventual alt termen modificat, care urmează să fie stabilit pentru această obligație, corelat cu prevederile aplicabile din cadrul caietului de sarcini pentru viitoarea procedură de selecție.

Reprezentantul Vodafone intervine explicând că aproape au îndeplinit deja, în prezent, obligația de a avea 100 de stații de bază în funcțiune, precizând însă că acestea funcționează în tehnologie FDD, în contextul în care tehnologia 5G implică stații de bază menite să funcționeze în tehnologie TDD. În acest context, Vodafone va închide treptat toate stațiile FDD, mutând clienții pe alte tehnologii, și va instala stații noi de tip TDD. Acesta sugerează, în condițiile date, stabilirea unei perioade de un an pentru ca operatorii să poată realiza trecerea la noul aranjament de canale radio, cu respectarea obligației de dezvoltare mai sus menționate.

Reprezentantul ANCOM precizează că această sugestie va fi luată în calcul în elaborarea caietului de sarcini pentru licitația 5G, precizând că obligațiile de dezvoltare pentru banda 3400-3800 MHz, care vor fi stabilite prin noile licențe ce vor fi acordate în urma procedurii de selecție, vor fi corelate cu obligațiile de dezvoltare impuse prin licențele deținute deja în banda 3400-3800 MHz de către operatori. Acesta explică că va fi făcută o analiză pentru a identifica modul în care se vor putea corela obligațiile ce vor fi impuse prin viitorul caiet de sarcini, precizând faptul că obligațiile de dezvoltare vor fi impuse tuturor operatorilor, indiferent de cantitatea de spectru pe care aceștia o dețin, această prevedere existând și în caietul de sarcini al procedurii de selecție desfășurate în anul 2015 în banda în discuție. O altă prevedere existentă în caietul de sarcini din 2015, și care va fi menținută și în viitorul caiet de sarcini, este aceea că vor fi luate în calcul, la evaluarea îndeplinirii obligațiilor de dezvoltare, numai stațiile de bază care respectă aranjamentele de canale în vigoare la momentul respectiv.

Reprezentantul Orange reiterează solicitarea de eliminare în cadrul documentului de poziție a referirii la obligațiile de acoperire din Strategia 5G, precizând că o parte dintre acestea sunt chiar în contradicție cu unele precizări făcute de ANCOM în cadrul documentului de sinteză a observațiilor.

Vicepreședintele ANCOM declară că toate obligațiile de acoperire care vor fi impuse operatorilor prin caietul de sarcini aferent licitației 5G vor fi corelate luând în calcul nu doar prevederile strategiei menționate, ci și obligațiile de acoperire impuse prin licențele deja deținute, tehnologia utilizată și alte aspecte tehnice, tariful de utilizare, taxa de licență, inclusiv situația existentă de deținere a spectrului radio de către operatorii existenți pe piața din România.

Reprezentantul Telekom își arată îngrijorarea cu privire la planul de măsuri, care prevede un timp foarte scurt între publicarea caietului de sarcini și finalizarea licitației și solicită modificarea termenelor. Acesta argumentează că operatorii au nevoie de o perioadă mai mare de timp decât cea prevăzută în poziția Autorității pentru a putea pregăti participarea la licitația 5G, precizând că, în afară de specificațiile tehnice necesare a fi analizate și îndeplinite, aceștia au nevoie și de găsirea și aprobarea surselor de finanțare.

Vicepreședintele ANCOM precizează că termenele stabilite prin planul de măsuri rămân neschimbate, cu excepția datei de finalizare a licitației, care este una estimativă, explicând că Autoritatea va depune toate eforturile pentru a respecta datele stabilite, iar în cazul în care acest lucru nu se va întâmpla, automat calendarul va fi ajustat.

În ceea ce privește banda 3400-3800 MHz și organizarea licitației în întreaga bandă de frecvențe menționată, pentru drepturile ce vor fi acordate pe o perioadă de 10 ani (în intervalul 2026 – 2035), bandă în care RCS&RDS deține în prezent o licență valabilă până la sfârșitul anului 2025 și care include un drept de prelungire a valabilității acesteia ulterior anului 2025, **reprezentantul RCS&RDS** consideră că documentația ANCOM pornește de la premise greșite sau că nu ia în calcul toți factorii implicați. Acesta consideră că dacă licitația ar fi organizată doar pentru a aloca cantitatea de spectru rămasă disponibilă în această bandă, pentru perioada rămasă până în 2025, operatorul ar putea câștiga în acest fel o cantitate mai mare de spectru, îndeplinind astfel prevederile deciziei relevante a Comisiei Europene, cu statut de recomandare în ceea ce privește cantitatea minimă de spectru ce ar trebui deținută în banda în discuție, anume 80 MHz. De asemenea, acesta precizează că nu poate solicita în acest moment, din punct de vedere legal, prelungirea valabilității licenței deținute (termenul fiind de maxim 24 de luni înainte de expirarea licenței în cauză). În plus, acesta argumentează că este prematur de estimat în acest moment cum va evolua tehnologia 5G peste câțiva ani și că statele europene care au organizat deja astfel de licitații nu au avut acest tip de abordare. Totodată, acesta precizează că nu este viabil, din punct de vedere economic, să liciteze pentru drepturi de utilizare a benzilor de frecvențe care vor intra în vigoare peste 6 ani, în contextul în care condițiile pieței se pot schimba, considerând licitația 5G forțată și concepută fără luarea în considerare a unor factori pe care îi consideră esențiali.

De asemenea, **reprezentantul RCS&RDS** este preocupat de viitoarea poziționare în bandă a drepturilor de utilizare pe care le-ar câștiga pentru perioada 2026-2035, care ar putea să nu mai coincidă cu poziționarea în bandă a drepturilor deținute în prezent, valabile până în 2025. În acest caz, ar putea fi necesară înlocuirea multor echipamente din cadrul rețelei sau chiar a tuturor, în condiții extreme, cu grave implicații de natură economică și asupra investițiilor ce ar trebui realizate de operator în vederea implementării tehnologiei 5G.

Reprezentantul RCS&RDS susține, de asemenea, publicarea simultană a tuturor informațiilor asociate licitației, respectiv a caietului de sarcini, a taxelor de licență și a tarifelor de utilizare a spectrului, pentru ca operatorii să-și poată realiza planurile cunoscând toate detaliile. În ceea ce privește achitarea taxelor de licență, acesta susține apropierea momentului în care se va efectua plata de cel în care intră efectiv în vigoare drepturile de utilizare a spectrului.

Vicepreședintele IANA precizează că Autoritatea își menține opinia în legătură cu calendarul propus pentru drepturile de utilizare a spectrului ce vor fi acordate în banda în discuție. Acesta adaugă faptul că dreptul de prelungire se regăsește în toate licențele de utilizare a frecvențelor, inclusiv în cele acordate prin încredințare directă, fiind urmarea unei transpuneri din legislație referitoare la posibilitatea de a fi acordată prelungirea, dar prelungirea este efectiv decisă, de la caz la caz, de către ANCOM. Prin documentul de poziție, Autoritatea a hotărât deja că nu se vor prelungi licențele actuale, ci va fi organizată o procedură de selecție competitivă. Acesta adaugă că, pentru a merge pe ipoteza enunțată de reprezentantul RCS&RDS, Autoritatea ar trebui să aibă certitudinea că fiecare operator, ce deține în prezent o anumită cantitate de spectru în banda de frecvențe 3400–3800 MHz, va achiziționa acea cantitate de spectru complementară, necesară pentru a deține drepturile de utilizare asupra a 80 MHz fiecare, condiție care, îndeplinită fiind, ar pune ANCOM în situația de a acorda prelungirea tuturor licențelor deținute de operatori în prezent. **Vicepreședintele IANA** consideră că această situație are prea multe necunoscute și reprezintă un model netransparent de a aloca spectrul de frecvențe care ar putea afecta concurența pe piața comunicațiilor din România, în condițiile în care ar putea apărea și un operator nou în această bandă de frecvențe.

Un **reprezentant ANCOM** atrage atenția asupra faptului că prelungirile licențelor se pot acorda numai după plata unei taxe de licență, iar între nivelul taxei achitate în anul 2015 și suma plătită în anul 2018, în condițiile pieței românești, în cazul benzii 3400-3800 MHz este o diferență semnificativă. În condițiile prezentate, acesta precizează că este posibil ca nivelul taxei care ar fi fost percepută pentru prelungirea licențelor în anul 2026 să fi fost semnificativ mai mare decât cel al taxei de licență asociate benzii în discuție din cadrul procedurii de selecție ce va fi derulată în acest an.

Referitor la practica altor state europene, **vicepreședintele Iana** îi informează pe participanții la Consiliu că Germania tocmai derulează o licitație pentru alocarea benzilor destinate implementării tehnologiei 5G, în cadrul căreia va aloca 4 blocuri în banda de 2100 MHz, cu intrare în vigoare începând cu anul 2026, ceea ce constituie

un contraexemplu cu privire la afirmația RCS&RDS privind practica din alte țări europene.

Reprezentantul RCS&RDS este de părere că Autoritatea impune operatorilor să formuleze planuri pe termen lung fără a cunoaște contextul în care se va regăsi piața la momentul intrării în vigoare a drepturilor de utilizare a spectrului radio și să plătească taxe asupra cărora instituția nu are control, acesta fiind apanajul Ministerului de Finanțe.

Vicepreședintele Autorității precizează că atribuțiile instituției se limitează la a asigura buna funcționare a pieței de comunicații electronice din România, în condițiile existenței unei concurențe reale între operatori spre beneficiul utilizatorilor finali, încasarea taxelor nefiind responsabilitatea ANCOM.

Reprezentantul Radiocom (SNR) precizează că societatea pe care o reprezintă are capital de stat – fiind diferită ca mod de organizare de cel al operatorilor mobili, în calitate de firme private – și furnizează servicii la puncte fixe clienților săi. În urma analizării documentului supus consultării publice, acesta consideră că, începând cu anul 2026, va fi imposibil pentru SNR să participe la o astfel de licitație alături de operatorii mobili, astfel încât să continue să ofere tipurile de servicii fixe fără a avea în portofoliul său servicii mobile. Acesta precizează că ANCOM trebuie să aibă în vedere faptul că există pe piața românească operatori care vor să ofere în continuare servicii de date fixe, inclusiv servicii IoT, pe termen lung. În ceea ce privește cerințele de eligibilitate pentru participarea la licitația 5G din acest an, care prevăd ca operatorii să dețină spectru sub 1 GHz pentru a fi capabili să ofere servicii de date, acesta concluzionează că, în cazul în care SNR ar participa la această licitație pentru a putea recâștiga aceeași bandă de frecvențe pentru următorii 10 ani, SNR nu ar putea respecta această cerință. De asemenea, acesta dorește ca ANCOM să clarifice situația în care operatorul ar participa la licitație și ar câștiga aceeași poziționare, anume între 3750 și 3800 MHz (la capăt de bandă), iar condițiile tehnice din licența actuală se mențin, având continuitate și din anul 2026, dar nu ar deține cantitatea minimă de spectru de 80 MHz recomandată. În contextul dat, acesta propune ca licitația 5G să excepteze participarea operatorilor sau a asocierii de operatori în cazul în care aceștia dețin în total, la momentul desfășurării licitației, cel puțin 80 MHz, precum și participarea operatorilor care respectă condițiile tehnice de utilizare prevăzute prin Decizia Comisiei Europene nr. (UE) 2019/235 referitoare la condițiile tehnice armonizate de utilizare a benzii de frecvențe 3400-3800 MHz.

În ceea ce privește furnizarea de servicii fixe, **vicepreședintele Iana** precizează că licențele care urmează a fi scoase la licitație sunt neutre din punct de vedere tehnologic, adăugând că nu există prevederi care să îngreudească posibilitatea operatorilor de a furniza, în prezent sau în viitor, numai servicii fixe. De asemenea, acesta clarifică faptul că deținerea de spectru sub 1 GHz, relevantă într-adevăr pentru rețelele de radiocomunicații mobile, are un statut de recomandare în cadrul documentului de poziție și nu de impunere asupra participanților la viitoarea procedură de selecție. În plus, Autoritatea nu va impune operatorilor obligația de a achiziționa spectru în mai multe benzi de frecvențe. **Vicepreședintele ANCOM** mai

adaugă faptul că nu se va putea interzice dreptul operatorilor care dețin peste 80 MHz în banda 3400-3800 MHz de a participa la licitație, deoarece aceasta reprezintă o cantitate minimă recomandată. Desigur, Autoritatea va avea în vedere stabilirea unui plafon superior de deținere a spectrului în această bandă.

La precizarea făcută de un alt **reprezentant Radiocom** pentru a clarifica propunerea avansată anterior de colegul său, în sensul ca Autoritatea să nu excepteze automat de la participarea la licitație, ci să acorde operatorilor care au deja o cantitate de spectru de 80 MHz posibilitatea de a nu participa la licitație, **vicepreședintele Iana** reiterează faptul că Autoritatea a decis să nu prelungească nicio licență, să nu condiționeze accesul operatorilor la licitație în funcție de cantitatea de spectru deținută în prezent, precizând că intenția ANCOM este ca pentru blocurile de frecvențe ce vor fi acordate pe termen scurt să existe o competiție reală.

La întrebarea unui **reprezentant Radiocom**, care dorește să afle dacă ANCOM a gândit un sistem de despăgubire pentru operatorii care nu mai au dreptul de a solicita prelungirea licențelor deținute, **vicepreședintele Iana** precizează că nu există nicio prevedere legală care să acorde dreptul la despăgubiri, explicând faptul că licența deținută de Radiocom este acordată pentru o perioadă de 10 ani, în baza regulilor generale pentru proceduri de selecție, prevăzute în OUG nr. 111/2011, iar ANCOM nu intenționează să afecteze aceste drepturi. Acesta arată că operatorul poate participa la licitația ce va fi organizată în toamna acestui an pentru a câștiga dreptul de a utiliza spectrul de frecvențe începând cu anul 2026.

Reprezentantul Radiocom consideră că ar fi o încălcare a drepturilor acestora în cazul în care ANCOM nu dorește să acorde operatorilor dreptul de a li se prelungi valabilitatea licențelor în banda 3400-3800 MHz și aduce în discuție existența prelungirii valabilității licențelor acordate în banda de 2100 MHz.

Vicepreședintele Iana a reiterat precizarea că în banda de 2100 MHz există o situație specială, titularii respectivelor licențe beneficiind de garantarea de către statul român a prelungirii valabilității acestora, printr-un act normativ special (prin care s-a decis la acel moment să se încurajeze dezvoltarea tehnologiilor 3G), care reprezintă baza legală de desfășurare a procedurilor de selecție organizate în trecut, în banda respectivă, și de emitere a licențelor în această bandă.

Un **reprezentant ANCOM** precizează că a sesizat pe durata discuțiilor preocuparea Radiocom și a RCS&RDS referitoare la păstrarea poziționării subbenzilor de frecvențe ce le vor fi alocate în banda 3400-3800 MHz, începând cu anul 2026, prin raportare la poziționarea subbenzilor de frecvențe ce le sunt în prezent alocate, valabilă până în 2025 inclusiv, și informează părțile interesate că ar trebui să studieze cu atenție documentul de sinteză a observațiilor, pentru a înțelege mecanismul de determinare a viitoarei poziționări în bandă începând cu anul 2026, care are în vedere ca operatorii să aibă, dacă vor adopta o conduită adecvată pe durata rundei de alocare din cadrul etapei de licitație, o siguranță mai mare cu privire la păstrarea poziționării în bandă. Astfel, el a precizat că ANCOM va folosi, pentru alocările pe termen lung,

o practică pentru alocarea blocurilor de spectru concrete utilizată în cadrul licitației din 2015, în sensul de a maximiza (de a face să conteze suplimentar) printr-o formulă matematică suma pe care aceștia o oferă pentru poziția dorită în banda de frecvențe 3400-3800 MHz. Din acest motiv, temerile exprimate de operatori pe acest subiect sunt, în opinia **reprezentantului ANCOM**, nefondate.

Un alt **reprezentant Radiocom** își exprimă dorința ca în documentul de poziție Autoritatea să țină cont integral de prevederile documentelor europene invocate (în speță, secțiunea 5.2 din raportul ECC 287) și nu discreționar.

Reprezentantul ANCOM arată că prevederile amintite de SNR, respectiv cele cuprinse în raportul ECC 287 și, pe cale de consecință (având în vedere modul de lucru al CEPT/ECC), amintite și în raportul CEPT 67 (care a stat la baza emiterii noii decizii CE pentru banda 3400-3800 MHz), se referă la posibilitatea și metodele de a adapta licențele în vigoare în banda în discuție, la noile condiții tehnice armonizate prin Decizia Comisiei Europene nr. (UE) 2019/235, în timp ce ele se află în perioada lor de valabilitate. Este important de clarificat că raportul respectiv (un document de natură strict tehnică) nu prevede vreo prelungire ulterioară a valabilității vreunei licențe. Acest lucru nici nu ar fi posibil deoarece această operațiune se poate efectua doar în anumite condiții administrative și legale, stabilite în mod particular la nivel național. De aceea, decizia de prelungire a valabilității licențelor este strict apanajul autorităților de reglementare naționale. Acesta adaugă că, de altfel, adaptarea licențelor existente în banda în discuție se va finaliza până la 31 martie 2020, conform prevederilor din secțiunea 7.8.4 a documentului de poziție, Autoritatea luând această decizie ținând cont tocmai de prevederile invocate de SNR. În final, **reprezentantul ANCOM** și-a arătat disponibilitatea de a continua, la nivel bilateral, discuțiile cu reprezentanții Radiocom după finalizarea ședinței, pentru a lămurii orice alte elemente de neclaritate pe care aceștia le-ar mai avea.

În lipsa altor intervenții, **vicepreședintele IANA** consideră închis acest punct al ordinii de zi și îi invită pe participanți să expună alte probleme în cadrul următorului punct de pe ordinea de zi „*Diverse*”.

În lipsa altor comentarii, **vicepreședintele IANA** le mulțumește participanților pentru prezență și declară ședința închisă.